

О.П. Гузенко

к. е. н., доцент

Донецький юридичний інститут МВС України

Т.В. Хайлова

к. н. держ. упр., доцент

Донецький юридичний інститут МВС України

АКТУАЛІЗАЦІЯ ПИТАНЬ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

У статті досліджуються окремі позиції науковців щодо змістовності понятійної категорії «страхові послуги». Розкрито питання надання страхових послуг в Україні згідно з чинними законодавчими регуляторами. Досліджено окремі положення правових регуляторів процедури страхування, викладено авторський погляд стосовно сутнісної характеристики поняття «страхові послуги». За результатами дослідження зроблено висновки щодо доцільності підвищення якісного рівня законодавчої площини в сфері надання страхової послуги.

Ключові слова: страхування, страхова послуга, процедура страхування, законодавчий регулятор, правовий акт

UPDATING THE ISSUES OF LEGAL PROVISION OF INSURANCE SERVICES IN UKRAINE

The article examines some positions of scientists on the content of the conceptual category of «insurance services». The issue of providing insurance services in Ukraine in accordance with current legislation is revealed. Some provisions of the legal regulators of the insurance procedure have been studied, the author's point of view of the essential characteristics of the concept of «insurance services» is stated.

Key words: insurance, insurance service, insurance procedure, legislative regulator, legal act.

Страхові послуги виступають сучасним, актуальним та доволі дискусійним питанням, яке не залишається поза увагою політиків, науковців, фахівців страхового ринку та різних суб'єктів господарювання. Така ситуація виникає на платформі змістовності поняття «страхові послуги». Ми вважаємо, перш ніж перейти до розгляду законодавчих регуляторів процесу надання страхових послуг, доцільно розкрити наукові позиції в сфері трактування страхової послуги як понятійної категорії.

Проведені дослідження показують, що існує декілька дискусійних наукових позицій щодо розкриття сутнісного змісту даної категорії. Наукові течії щодо визначення понятійної категорії «страхові послуги» мають декілька спрямувань, зміст яких полягає в наступному:

– кінцевий результат діяльності страхової компанії щодо задоволення потреб клієнтів, пов'язаних із захистом їхніх майнових та особистих інтересів:

– товар, що його страхова компанія пропонує страхувальникові;

– товар, який знаходиться під впливом всіх факторів макроекономічного і мікроекономічного рівня, визначається попитом, пропозицією, ціною позицією на ринку страхування;

– гарантія грошової компенсації збитку страхувальника при настанні страхового випадку в межах зобов'язань, передбачених договором страхування.

Ми поділяємо позицію стосовно того, що за економічним змістом страхова послуга являє собою перенесення ризику із страхувальника на страховика (страхову компанію) і здійснюється на платній основі.

Розглянувши наявні наукові позиції, варто звернутися до пакету правових регуляторів, які регламентують перебіг процесу страхування взагалі та надання страхової послуги зокрема. Ключовим законодавчим регулятором виступає Закон України «Про страхування» [1]. При розробці даного правового акта законодавець мав на меті отримання законодавчого регулятора, який би адаптував алгоритм дій страховика та особи, яка має попит на отримання такої послуги. Законодавець зазначив, що «... цей Закон регулює відносини у сфері страхування і спрямований на створення ринку страхових послуг, посилення страхового захисту майнових інтересів підприємств, установ, організацій та фізичних осіб». При використанні даного законодавчого регулятора в практичній діяльності кожен учасник страхової операції отримує ряд ключових положень для надання страхових послуг як на стадії формування ідеї її надання, так і на стадії її фактичного отримання.

На погляд фахівців Ліги страхових організацій України, основою правових регуляторів у сфері надання страхових послуг доцільно вважати такі Кодекси України як: Податковий, Цивільний, Господарський та Повітряний. Зокрема, в Податковому кодексі України» [2] законодавець регламентує статтю 156 «Особливості оподаткування страховика» розділу III «Податок на прибуток підприємств» порядок визначення податкового навантаження на особу, яка безпосередньо надає страхову послугу. При цьому Цивільним кодексом України [3] законодавець закріплює у розділі III «Окремі види зобов'язань» підрозділу 1 «Договірні зобов'язання» главою 67 «Страхування» деталізовані правові положення, котрі охоплюють процедури надання страхових послуг починаючи з правил укладання договорів страхування (стаття

979) до умов припинення договору страхування (стаття 964) та визнання його недійсним (стаття 998).

Доволі помітну роль законодавець відвів Господарському кодексу України [4] в процедурах надання страхових послуг. Законодавець статтею 352 регламентує особливості процедури страхування у сфері господарювання, а статтею 353 «Суб'єкти страхової діяльності у сфері господарювання» окреслює та закріплює одне з основних положень процедури надання страхової послуги. Мається на увазі змістовність пункту 1 статті 353 «... суб'єкти господарювання – страховики здійснюють страхову діяльність за умови одержання ліцензії на право проведення певного виду страхування». При цьому законодавець звертає увагу на той факт, що «...страховик має право займатися лише тими видами страхування, які визначені в ліцензії». Статтями 354 та 355 Господарського кодексу України [4] законодавець закріплює правила формування договорів страхування та надає інформацію про законодавчий блок, який забезпечує процедуру надання страхових послуг у сфері господарювання.

З позиції страхової послуги законодавець окремо надає інформацію в Повітряному кодексі України [5]. Мається на увазі інформаційний зміст статті 118 «Обов'язки суб'єктів авіаційної діяльності з авіаційного страхування» розділу XVI «Авіаційне страхування» зазначеного законодавчого регулятора. Законодавець пунктом 1 даної статті закріплює обов'язок експлуатанта цивільного повітряного судна комерційної авіації та конкретизує напрямки надання страхової послуги, а саме звертає увагу на те, що саме експлуатант цивільного повітряного судна комерційної авіації зобов'язаний страхувати: членів екіпажу повітряного судна та інший авіаційний персонал; свою відповідальність за шкоду, заподіяну третім особам, та осіб, які мають право перебувати на борту повітряного судна на законних підставах без придбання квитків.

Враховуючи викладене, варто зробити наступні висновки. По-перше, страхову послугу з позиції понятійної категорії науковці трактують з доволі дискусійних позицій. Ми вважаємо, що визначення змістовності даної понятійної категорії повинно включати правову компоненту, а саме пропонується визначати дане поняття як економіко-правовий регулятор, що забезпечує проведення процедури страхування з метою отримання економічної вигоди страховиком та зниження рівня ризику господарської діяльності особи, котра згодилася на участь в зазначеній процедурі. По-друге, законодавчі регулятори в сфері надання страхової послуги в Україні характеризуються досить якісною правовою платформою, проте має місце дублювання інформаційного навантаження на виконавців. Ми вважаємо, що доцільним є

здійснення аудиту змістовності кодексів України з метою зниження рівня дублювання окремих положень, що забезпечить надання страхової послуги.

Використані джерела та література:

1. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 18, ст. 78.

2. Податковий Кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13–14, № 15–16, № 17, ст. 112.

3. Цивільний Кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 40-44, ст. 356,

4. Господарський кодекс України прийнятий Верховною Радою України 16 січня 2003 року. Офіційний вісник України. 2003. № 11. Ст. 462.

5. Повітряний Кодекс України: Закон України від 19.05.2011 № 3393-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 48–49, ст. 536.